

Ljudski tednik.

Neodvisno glasilo slovenskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Cena za Jugoslavijo: 20 Din za celo leto.

Za inozemstvo 50 Din za celo leto.

Posamezne številke stanejo po 1 Dinar.

Uredništvo in upravništvo:

Ljubljana, Sodna ulica šte. 5.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

== Rokopisi se ne vračajo. ==

Gorje premagancem!

Pod tem naslovom je priobčil „Slovenec“ dne 15. t. m. uvodnik, ki zasluži, da ga ponatisnemo v celoti. Glasi se:

„Nekaj sto let pred Kristusom je vdrlo neko divje pleme v Rim in premagalo takrat tudi še ne bogve kako kulturne Rimljane. Zmagovalci so zahtevali odškodnino in ko so tehtali zlato odškodninsko zlato, je vrgel divji zmagovalec še svoj težki meč na uteži, da bi dobil še več zlata in izrekel pri tej priliki danes splošno znane besede: Gorje premagancem!

Ta izrek je postal vodilno geslo za vse poznejše zmagovalce. Kdor je zmagal, je pobral premagancem vse efektivno premoženje in vse njihovo potencialno premoženje: njihovo delovno moč. Zmagovalci so odvajali delovne moči premagancev v sužnost, da izpremenijo delovno moč premagancev v zlato.

Moderna vojnoodškodninska tehnika je le moderniziran stari princip izkoriščanja sužnjencev. Razlika je le v tem, da so morali stari premaganci iti delat v domovino zmagovalcev, moderni razvoj kapitalizma in kontrola nad vnovčevanjem proizvodov dela premagancev pa omogoča tudi delo na račun zmagovalcev v domovini premagancev. Klasičen primer te moderne metode nam nudi danes moderna Francija s svojo kontrolo nad vnovčevanjem dela premaganih Nemcev.

Kar delajo Francozi v velikem, to delajo njihovi verni srbski učenci v malem. To se pravi, da delajo oni to v manjšem obsegu, zato pa toliko intenzivnejše.

Ko se je odigravala l. 1918. velika narodna slavnost ujedinevanja in narodnega osvobođenja izpod avstrijskega jarma, so nam govorili Srbi, da nas vzamejo v svoje zmagovito naročje ne kot zmagovalci in osvajači, ampak kot bratje in osvoboditelji. Še leta 1919. je govoril tako v „privremem narodnem predstavništvu“ ranjki Stjepan

Ribarac in žel za taka svoja izvajanja buren aplavz pri vseh strankah. Toda z leti se je prvo navdušenje ohladilo, osvobođenje je počasi izpuhtelo v prazno frazo in na njegovo mesto je stopil okrutni osvajač in zmagovalec, ustvarjen popolnoma po podobi starega galskega Brena, ki je zaklical premaganim Rimljanom: *Vae victis* — gorje premagancem!

Tako nam kličejo danes tudi zmagoviti Srbi. Zmagoviti ne toliko po svoji zaslugi, ampak po zaslugi Amerike. Ampak vendar zmagoviti. In kot zmagovalci tudi primerno okrutni, zlasti napram nam Slovincem. Oni zahtevajo kot zmagovalci zlata, veliko zlata. Ker pa mi zlata nimamo, zahtevajo vse plodove našega dela. Niso nas sicer odpeljali v sužnost s svojo domovino, ampak so nam milostno dovolili, da smemo še ostati doma, ampak delati moramo zanje, in kako delati!

Naša industrija dela, ampak kam gredo plodovi dela? Naša obrt dela in dela — a kam gredo plodovi našega obrtnega dela? Naši kmetje delajo in delajo — toda za koga in za kaj?

Za Srbijo! Vse za Srbijo!

Belgrajska čaršija in od nje odvisna politika sta znali na naravnost neverjetno rafiniran način spraviti vse plodove slovenskega in hrvatskega dela v Srbijo in za Srbijo. Pod hinavsko krinko „bratoljubja“ in „narodnega edinstva“ in „osvobođenja“ in „integralnega jugoslovanstva“ nas je Belgrad počasi gospodarsko tako zaslužnil, da sploh ne vemo, če se bomo mogli še oprustiti teh težkih gospodarskih verig, v katere so nas vklenili zlasti z vidovdanske ustavo.

Zadnje razprave v parlamentu so pokazale naše „brate“ v njihovi pravi luči in radikalnemu poslancu Jeličiču moramo biti hvaležni, da nam je vendar enkrat povedal golo resnico. V njegovem govoru ni bilo nič slišati o bratstvu in o jugoslovanstvih „integralnih“, pač pa je gospod poslanec zelo odkritosrčno povedal, da hočejo Srbi denar in da hočejo vojno odškodnino, ki jo naj plačajo prečani, t. j. Hrvatje in Slovinci. Stojan Ribarac je govoril o „osvoboditeljih“, posl.

Jeličič pa odkrito o „osvajačih“. Po pravici povemo, da se nam zdi, posl. Jeličič mnogo bolj pošten, ker je govoril vsaj odkritosrčno: Mi hočemo denar, in če nam ga vi prečani ne daste zlepa, ga bomo pobrali zgrda!

Za Hrvatsko, za Bosno, za Vojvodino, za Slovenijo in za prečane sploh država SHS nima denarja. Ima pa neštete milijone za belgrajsko korupcijo in neštete milijone za posebne potrebe Srbije. Mi vemo in priznamo, da je Srbija v vojni res trpela. Toda zdaleka ne tako, kakor nam gospodje v Belgradu pripovedujejo in kakor nam to pojejo slovenski belgrajski podrepaši od „Naroda“ pa tja do „Jutra“, kajti z milijardami, ki jih je iztisnila belgrajska vlada tekom petih let iz prečanov, bi se bila dala cela Srbija že spremeniti v paradiž, če večina teh milijard ne bi bila pogoltnila nenasitna požrešnost belgrajskih „porodic“ in njihovi orientalski pohlep po denarju. Toda belgrajska gospoda, posebno tista, ki je preživljala vojno in njene grozote v Nizzi in v Parizu, se izdaja danes za mogočnega in oblastnega zmagovalca in kliče nam prečanom: *Vae victis* — gorje premagancem!

Nas pa nikakor ni volja priznati se za premagance danes. Zakaj nam niso naši „bratje“ vrgli te besede v obraz že l. 1918? Zakaj ne? Zakaj niso zahtevali, da se nam odmeri pravična vojna odškodnina v mitovski pogodbi? Danes govoriti o „premagancih“ in ravnati z nami kot s „premaganci“, ko nimamo več možnosti pred svetom uveljaviti svojih pravic, je ošudno dejanje, kakršnega je zmožen samo orient s svojo zavratnostjo in zahrbtnostjo. Zato mi „zmagovalne teorije“ naših „bratov“ ne moremo priznati in naj se zato v Belgradu ne čudijo, če se bomo takim teorijam tudi nekoč uprli.

Nas ni uničilo sto milijonov Nemcev, pa nas tudi orientalska čaršija ne bo, ne pod krinko „integralnega jugoslovanstva“, ne pod strohnelim plaščem „demokratstva“ in ne pod strgano odejo vsezveličavne radikalije. Mi bomo ostali!“

Tako Slovenčev članek, ki je **naj-hujša obsodba voditeljev SLS in cele politike SLS od leta 1917 naprej**. Kdo drugi je pripravljaj in ustvaril položaj slovenskega naroda, ki ga slika „Slovenec“ v tako črni luči? Sami voditelji SLS so slavni kovači te usode in nihče drugi! Kdo drugi je leta 1918 izročil Slovence, da govorimo s „Slovencom“, „belgrajski čaršiji“? In to ne da bi vprašali **ljudstvo**, od katerega pravic se jim navadno kar cedijo usta, katero pa brezvestno obsodijo na molk, če se gre za usodna vprašanja. Leta 1918 je šlo za zgodovinsko usodo slovenskega naroda in to so voditelji SLS zabarantali kar tja v en dan, z brezstidno brezvestnostjo in kriminalno lahkomišljenostjo, izognivši se **poštene poti ljudskega glasovanja**, ker jih je moril strah **slabe vesti**. Bali so se takrat, da bi ljudstvo ne odobrilo njihove namere in zato so **samoodločbo naroda** izvršili — **brez naroda, kar sami na lastno pest** in, po svojih nadah, tudi na svoj **lastni dobiček**, saj se je vsak videl že najmanj kot ministra ali feldmaršala ali pa — kot **milijarderja**! Te nade so se pa **le deloma** uresničile in za kratek čas, razen za nekatere povojne dobičkarje. In čuda! Dokler je „belgrajska čaršija“ posamezne voditelje SLS pestovala, je bilo vse dobro. Šele, ko jih je „belgrajska čaršija“ vrgla iz svojega naročja, so se pobirali in začeli kričati in vikati in javkati. To je bila njihova osebna pravica, ker vsak paglavec kriči, če se ga brene in nihče mu ne more odrekati tega minimuma pravic. Kar pa **ni** njihova pravica, to je, da izvajajo iz svoje osebne polomije še pravico do nadaljnjega narodnega vodstva, pravico, da speljejo narod **v novo še hujšo polomijo. Zapeljivci** naroda so ti ljudje in ne vodniki! Zapeljani narod tava od razočaranja do razočaranja, od udarca do udarca, od poloma do poloma. „Gorje premagancem“ piše „Slovenec“, ki je glavno glasilo SLS. Ali bi pa ne bilo umestnejše pisati: **Gorje zape-ljancem?** Toda zapeljivci naroda v svojo tolažbo kličejo: „**Mi bomo ostali**“. Mogoče, da se jim posreči rešiti svoje lastne dragocene osebnosti. Njihova politična „spretnost“ je pa tako velika, da se jim mogoče tudi še v nekaterih letih posreči, kar se ni posrečilo sto milijonom Nemcev v tisoč letih in da uničijo **svoj lastni narod!** Mogoče je pa tudi in še celo verjetno, da jim, še pravočasno, zazveni v ušesih klic **zapeljanega naroda: Gorje zapeljivcem!**

*

Nemška podrtija.

Ali stoji Nemčija pod popolnim političnim zlomom? Skoraj bi človek mislil, da je tako. Bavarska se sploh več ne zmeni, kaj da ukazuje Berlin. Še več: Dne 8. t. m. so Bavarci v pivarni v Monakovem odstavljali berlinsko vladno in da je burka dosegla svoj vrhunec, se je te odstavitve, v vodilni vlogi, udeležil „slavni“ general Ludendorff. V **Porenju** se širi separatistična misel, samostojna republika dobiva čedalje več tal. Francozom, naravno, je to prav. Cene živil v Nemčiji se računajo le še v številnih milijardah. Industrija ne more več gladko delovati, posledica brezposelnost in splošna vznemirjenost. Nad tretjino nemških državljanov je brez posla! Brezposelni delavec je bil vedno neprijeten element, dandanes je pa izredno **nevaren** element. Živila niso le draga, temveč postajajo tudi izredno pičila. Posledica je, da lačni ali razburjeni ljudje plenijo. Pridružijo se jim, kakor vselej, še temni elementi, kot berinska sodrga, iz znanih Gesindel-kvartirjev.

Da zmeda postane popolna odnosno nadpopolna, se je moral nemški kronprinc ravno sedaj preseliti v blaženo Prusijo in njegov „stari“. bivši Kaiser Wilhelm, menda tudi že prijavlja svoj povratak domu.

Tako se vse združuje za upro- Nemčije. Sedanjim Hohenzollern menda še ni zadosti, da so **enkrat** upropastili Nemčijo, nego hočejo vedno biti poleg, kadar se Nemčija podpira. Nemška podrtija brez Njega, tega Kaiser Wilhelm nikakor ne vzdrži. Njegov sinček tudi ne.

Le še **čudež** more rešiti Nemčijo. Za to bi pa bilo treba, da bi Nemčija imela vsaj **enega** moža, ki bi znal politično misliti. A tu tiči ravno največja revščina nemškega naroda: Nemški narod je rodil v celem nemem veku samo **enega** resničnega državnika: **Bismarcka**. Sicer pa ni nikdar imel političnega misleca kot vodilnega moža. Nemški narod je v tem oziru revnejši kot vsak drug. Bismarckovo življensko delo je ugonobil cesar Viljem prav hitro.

Francozi pa uživajo nemško propadanje. **Poincare** je poosebljen francoski duh, ki stremi za popolnim odstranjenjem prusijanskega nemštva. Nemčija, pod vodstvom prusijanstva, se jim zdi vekomaj nevarna za obstoj lastnega naroda. Prusijanstvo je pomenjalo vojsko od tistega trenutja, ko je stopilo v zgodovino. Pod tem dejstvom pa ni imel nihče toliko trpeti, kakor Francija. S fran-

coskega stališča je Poincarejeva politika docela razumljiva. Propad **prusijske** Nemčije jim je celo **važnejši** kot „reparacije“.

Če bi Bismarckova prusijanska Nemčija popolnoma propadla, bi to pomenjalo šele končno in definitivno zmago Francije in pa tudi — **nemštva** samega. Propadla bi pruska nadvlada nad **pravimi Nemci. Nemci** bi šele potem mogli prosto dihati, osvobojeni od pruskega jarma. Prusi so slovanski renegati, ki so s krvavo roko usilili nemštvu svoje gospodstvo. „Poturica je hujši od Turka“, pravi naš pregovor. Zato je bilo in je prusijanstvo tako obsojeno od celega sveta. Značaj renegatstva je odurnost, aroganca, impertinenca, nasilnost. Vodilni krogi hohenzollernske Nemčije so združevali te lastnosti v najvišji meri. Odtujili so si s tem vse tuje narode in povrh še Nemce same. Boj nemštva zoper prusijanstvo je trajal v zgodovini par stoletij, dokler so dobili Prusi popolno nadvlado nad Nemčijo. To nadvlado so strli zavezniki v svetovni vojni. Naivno bi bilo misliti, da bodo dopustili, da jim kdo iztrga iz rok ta uspeh težko pridobljene zmage. Francija se **mora rešiti prusijanstva in Nemčija tudi — šele potem bo mogoč sporazum med sosedoma v blagor vesoljne Evrope.**

Državna uprava in uradništvo.

(Iz uradniških krogov.)

O uradništvu se je v našem časopisu že mnogo pisalo, največ pa pred vsakimi volitvami. Uradniški stan je po mestih precej mnogoštevilen in uradniški glasovi so pri volitvah dostikrat odločujoči. V takih časih je vsaka politična stranka najhujša zagovornica uradniških zahtev, vsi listi so polni samohvale o zaslugah za rešitev uradniškega vrašanja in zboljšanje uradniškega gmotnega stanja, vse stranke so ob takih prilikah edine, da je treba uradniku omogočiti človeka dostojno življenje, tako da je ubogi uradnik končno v resnici prepričan, da bodo pričele takoj po končanih volitvah frčati iz Belgrada na vse strani vsaj pečene kure, če ne že gosi. Ni čuda, če pa vse stranke trdijo, da bodo rešile uradniško vprašanje.

Uradniško vprašanje se rešuje v Jugoslaviji že pet let. Vsakokrat pa, kadar je prišlo v Belgradu do kakšne rešitve, je bil izid ta, da se uradnikom niso izpolnile njihove zahteve,

najmanj pa seveda obljube kateresikoli stranke, dasi je vsaka tudi še nadalje zagotavljala, da se bori za rešitev uradniškega vprašanja. Uradnik je ostal prevaran in razočaran.

Tako se je tudi zgodilo sedaj z novo razporeditvijo državnih nastavljenecv, s katero so se prizadele mnogim zaslužnim uradnikom velike krivice, še bolj občutno bo pa prizadeto uradništvo, ako se jim draginjske doklade znižajo na polovico, kakor se namerava storiti. Jasno je, da nezadovoljnost med uradništvom narašča.

Za javnost je povoljna rešitev uradniškega vprašanja velikega pomena. Z rešitvijo uradniškega vprašanja je v tesni zvezi vprašanje državne uprave. Dobro državno upravo bomo dobili samo tedaj, kadar bomo imeli tudi na vseh mestih sposobno, zadovoljno uradništvo, ki bo gmotno tako oskrbljeno, da bo vse svoje moči posvečalo edinole svojemu poklicu, ne pa postranskim zašluzkom izven službe in v službi.

Pri nas se je v tem pogledu že mnogo grešilo. Tudi vprašanje centralistične ali pa avtonomistične ureditve države se mora presojati edino le s stališča uprave. Nobena centralistična in nobena avtonomistična ureditev države s slabo upravo ne bo nikogar zadovoljila. Dobra uprava pa je odvisna od tega, kakšno bomo imeli uradništvo.

Jasno je, da je ureditev naše državne uprave težaven problem, ker je bil upravni sistem po raznih pokrajinah pred ustanovitvijo Jugoslavije različen. Za redno poslovanje v neenakih upravnih razmerah naše države bi potrebovali zato čim sposobnejše uradništvo.

Ker se je zavlačevala rešitev uradniškega vprašanja, — ki niti do danes še ni popolnoma rešeno in tudi kmalu še ne bo, — celih pet let, se je zgodilo, da so zapuščali državno službo najbolj izkušeni in sposobni uradniki ter si poiskali drugod boljšega kruha. Na njihova mesta so prišli protežiranci ene ali druge stranke, pri katerih je igrala glavno vlogo ob nameščenju njihova politično agitacijska sposobnost, ne pa upravna zmožnost. Tako se je slabšal uradniški material in ker ni zadoščala kvaliteta, so jo hoteli nadomestiti s kvantiteto. In ustanavljali so nova uradniška mesta, nove urade, inštančna pot se je raztegnila, stroški za plače državnih uradnikov so se ogromno pomnožili, medtem ko na drugi strani plače niso več odgovarjale draginjskim razmeram, vsled česar se je začelo širiti med uradništvom stremjenje po postranskih za-

služkih. To je imelo za posledico bagateliziranje poklicnih poslov in pri nas doslej še ne poznani „bakšiš“.

Uprava je propadala. Končno so iznašli redukcijo uradništva. Kako se je izvajala in kako se še izvaja, je znano. Z zmanjšanjem števila uradništva se je hotelo zboljšati gmotno stanje onih, ki ostanejo v državni službi. Ta redukcija pa se večinoma godi na isti način kakor se je vršilo nastavljanje. Politični ozir in osebne simpatije igrajo veliko vlogo. Sposobnost uradnika igra drugovrstno vlogo. Tako izgubljanje tudi na ta način sposobne uradnikov.

Edina privlačnost uradniške službe je bila doslej njena stalnost. Uradnik ni mogel zgubiti svoje službe, ako ni bil odstavljen disciplinarnim potom. Ta stalnost državne službe je postala v Jugoslaviji iluzorična in z novim uradniškim zakonom je sploh za prihodnja tri leta popolnoma odpravljena. Jasno je, da ne more biti radi teh razlogov državna služba za nikogar več privlačna, da skuša vsak uradnik dobiti mesta v zasebnih podjetjih in da ostajajo v državni službi samo zato, ker so nekateri v njej že osiveli, medtem ko drugi niso tako srečni, da bi lahko premenjali gospodarja, ki je slab plačnik in ki ne nudi stalnega kruha.

Gotovo je, da mora v takih razmerah propadati veselje do službe, radi česar trpi točno funkcioniranje državne uprave.

Nerešeno uradniško vprašanje nam nudi zato samo dokaz neresnosti dela in obljub naših sedanjih političnih strank. Visoko frazerstvo političnih strank je uničilo naše državno uradništvo. Namesto da bi se pri ustvaritvi dobre državne uprave lotili dela pri korenini, smo videli tekcom petih let samo eksperimentiranje brez določenega načrta.

Toda naši politiki bi morali vedeti, da brez dobrega uradništva ne moremo imeti dobre uprave. Uradnik v državni službi bi moral biti gmotno vsaj toliko osiguran, da lahko s svojimi rednimi prejemki živi tako s svojo družino, da bo neodvisen od zunanjih vplivov. Ta neodvisnost mu bo omogočila objektivno izvrševanje svojega poklica in popolno izrabo svojih sposobnosti za državo, kateri služi. Le to more imeti za posledico, da dobimo tako upravo, ki bo zadoščala potrebam celokupne države in posameznim državljanom.

Uradniško vprašanje se bo moralo rešiti prej ali slej. Čim pozneje se bo rešilo, tem slabše bo. Preokreniti pa se mora tudi politika naših političnih strank, ki poznajo uradnika samo pred volitvami, kadar rabijo nje-

gov glas. Neumevno je, da bi se v so-glasnosti vseh političnih strank o potrebi rešitve uradniškega stanu ne moglo doseči to, kar je potrebuje in želi uradnik in kar je temeljni predpogoj dobre uprave. Dobro plačan delavec bo vršil boljše svojo službo kakor pa slabo plačani in bo tudi zvestejši.

Kakor v drugih zadevah tako bi tudi v tem vprašanju bilo potrebno več resnosti, zakaj vse dosedanje izkušnje uče, da je bilo uradništvo doslej samo poizkusni kunec eksperimentiranja gotovih politikov, ki so jim demagoški uspehi več kakor pa resno delo.

Zadnji čas pa je, da se preneha z eksperimentiranjem!

Politični pregled.

Pretekli teden so se nadaljevale seje sekcij finančnega odbora o proračunu za l. 1923.-24.

Prva sekcija je postavke o državnih dohodkih za Srbijo sprejela z manjšimi izpremembami, za Črno goro, Bosno in Hercegovino pa brez izprememb. Glede dohodkov za Hrvatsko in Slavonijo se je sklenilo, da se dohodki od občinskih sodišč v znesku 8 milijonov Din črtajo, povečajo pa za 8 milijonov Din postavke neposrednih davkov. Za Slovenijo so se dohodki iz posrednih davkov povišali za 20 milijonov Din. Od zaostalih davkov v Vojvodini v znesku 100 milijonov se odpiše 50 milijonov Din. Prva sekcija je odobrila ministrskemu predsedniku 2,500.000 zlatih dinarjev kot dispozicijski fond. V debati o Južni železnici je pomočnik prometnega ministra navedel vsebino sporazuma glede prevzema Južne železnice v državno režijo. Med drugim je omenil, da se po tem sporazumu obvezuje naša država takoj pri prevzemu izplačati znesek 75 milijonov frankov, nadalje pa vsak mesec znesek 10 milijonov. Pri razpravi o finančnem zakonu je bilo sklenjeno, da bo finančni odbor vršil kontrolo nad izvrševanjem državnega proračuna. Glede reparacijskega fonda je finančni minister izjavil, da je popolnoma potrošen. Črtan je bil čl. 83., ki predvideva ukinjenje medicinske in teološke fakultete v Ljubljani ter pravoslavne fakultete v Zagrebu. Pri čl. 90. je bilo določeno, da bodo občinske zdravnike plačevale po vsej državi občine same. Glede eksistenčnega minuma je večina sklenila povišanje od 2500 na 3500 D. Pri členu 134., ki pooblašča ministra trgovine in industrije, da ima pravico podeljevati koncesije za ustanovitev

novih industrij in velepodjetij, je minister dr. Kojič naglašal, da je treba v trgovinsko in industrijsko politiko uvesti enoten sistem in da so mero-dajni za omenjeni člen tudi razlogi „državne brambe“. Člani opozicije so ugovarjali in navajali nevarnost, ki bi jo povzročilo tako zakonsko pooblastilo za razvoj industrije in ve-leobrti v posameznih pokrajinah, ker bi ministristvo trgovine in industrije prav lahko uvedlo pri podeljevanju koncesij pristransko postopanje. Člani opozicije so predlagali, da se ta člen črta iz zakona. Izid glasovanja za predlog opozicije je bil 5 : 5. V smislu poslovnika se ima z ozirom na to glasovanje omenjeni člen črtati iz finančnega zakona.

Druga sekcija je sklenila, da bo naša država vsako leto vzdržavala gotovo število dijakov iz zavezniških držav. Študentje za naše dijake v inozemstvu so se povišale na 2 milijona Din, za dijake učiteljskih pa za 1 milijon Din. Kredit za jugoslovansko akademijo znanosti in umetnosti v Zagrebu se je povišal za 300 tisoč Din, za analfabetske šole pa za 400 tisoč Din. Sekcija je znatno izboljšala kredite belorajski in zagrebški univerzi. Za biblioteke teh dveh univerz so se krediti zvišali na 100.000 Din, dočim je ostal kredit za seminarje, inštitute in biblioteke ljubljanske univerze skoro isti. Od vlade predloženi proračun izkazuje za razne redne in izredne potrebe univerze znesek 895.000 Din. V vladnem načrtu je tudi postavka za potrebe teološke fakultete v znesku 20.000 in med izrednimi izdatki ravno tako znesek 20.000 Din. Sekcija je povišala kredit ljubljanski univerzi sledeče: za kurjavo in razsvetljavo od 200 na 215.000, tehnični fakulteti v znanstvene svrhe od 250 na 300.000 in medicinski fakulteti kredit 250.000, dočim je zagrebška medicinska fakulteta prejela za razne nove adaptacije 500.000 dinarjev. Za takozvane ljudske univerze je določen kredit 2 milijonov Din. Sekcija je dalje razpravljala o knjižnicah in muzejih. Za licealno knjižnico v Ljubljani je določen kredit 170.000 Din. Za vodstvo arhiva v Ljubljani je določen znesek 20.000 Din. Slednjič je sekcija sprejela kredite za muzeje z nekaterimi amendementi. Za muzej v Ljubljani je odobren kredit v smislu proračuna v znesku 425.345 Din, za etnografski muzej še posebej 20.000 Din. Krediti za srednje šole znašajo 75.955.224 dinarjev. Sklenjeno je bilo, da se ne morejo na srednjih šolah nadaljevati nediplomirani absolventi filozofske fakultete. Dijaki, ki niso absolvirali z uspehom štirih nižjih razredov

srednje šole, se ne morejo sprejeti v strokovne šole, ki zahtevajo absolvenco štirih razredov. Izdelati se ima enoten učni načrt za vse srednje šolstvo. Namesto reduciranih gimnazij se imajo ustanoviti v posameznih pokrajinah potrebne strokovne šole. Posl. Svetozar Gjorgjevič je predlagal, naj se ustanovi kulturno-tehnična šola v Maksimiru v Zagrebu, naj se ohrani tehnična fakulteta in del medicinske z veterinarskim odsekom v Zagrebu, v Belgradu naj ostane celotna ruska in filozofska z delom medicinske fakultete. Ljubljana naj dobi popolno teološko fakulteto vseh ver, konservatorij in del medicinske fakultete. Minister za prosveto se je izjavil za te predloge in obljubil, da jih bo upošteval pri sestavi načrta novega univerzitetnega zakona. Narodnim gledališčem so se dovolile večje podpore.

Tretja sekcija je razpravljala o proračunu kmetijskega ministristva. Poljedelski minister in strokovni referenti so podali zelo obširna pojasnila o raznih načrtih, kako namerava vlada izvršiti regulacijo rek, izpeljati plovne vodne zveze med Jadranskim, Egejskim in Črnim morjem, ter izvršiti melioracijo nerodovitne zemlje. Poljedelski min. Miletič je razvil temeljne smernice regulacijske in melioracijske politike. Poljedelsko ministristvo potrebuje večmilijonske kredite v svrhu ureditve rek in izvedbe melioracijskih načrtov, pri čemer ugotavlja, da je v naši državi še okrog 1.200.000 ha neplodovite zemlje. Vlada namerava prihodnja leta pričeti z osuševanjem takozvanega Popovega polja, Hutova in drugih močvirij v Bosni in Hercegovini in namerava izvesti regulacijo Neretve. Kakor v Bosni in Hercegovini, tako tudi izvrši melioracijo v Južni Srbiji in osušenje Skaderskega jezera, za kar potrebuje kredit 1 milijon 400 tisoč Din. Dalje potrebuje vlada 100 milijonov kredita za izdelavo načrtov, kako spojit Jadransko, Egejsko in Črno morje potom plovnih rek in kanalov. Strokovni referenti so podali sekciji o vseh regulacijskih in melioracijskih vprašanih pojasnila. Sekcija je vzela na znanje poročilo, da so vsi načrti za osuševanje Cerkniškega jezera gotovi in da se z delom prične že spomladi prihodnjega leta. Za regulacijo rek Save, Mure, Drave, Kamniške Bistrice, Savinje in Ljublanice se je v proračunu določeni kredit od 2 milijonov zvišal na 12 milijonov dinarjev. V svojem ekspozeju je minister omenjal velik pomen vodnih zadrug. Za te zadruge je zahteval kredit v znesku 12 milijonov dinarjev. Taka zadruga je ustanovljena v Zgor-

nji Šiški in v kratkem se ustanovi v Dolnji Lendavi za Prekmurje. Podpora vodnim zadrugam se je določila na 11 milijonov dinarjev. Sekcija je odobrila vse redne in izredne kredite v znesku 200.304.568 dinarjev z nekaterimi dopolnili.

V ponedeljek se je sestal plenum finančnega odbora, ki je začel z načelno razpravo o proračunskem načrtu za leto 1923-24. Opozicija je protestirala, ker se je začela načelna debata prej, nego sta prva in druga sekcija predložili poročila o svojem delu. V načelni debati je poslanec Šečerov kritiziral proračunski predlog, češ, da je proračun izdatkov prevelik. Celokupna vsota izdatkov predstavlja 30 odstotno povišanje napram onim preteklega leta, ki so znašali 8.000.800.000 Din. Predložene izdatke pojasnjuje ministristvo financ s tem, da pojde 500 milijonov za nove plače, 300 milijonov za izgradbo železniških prog, a 150 milijonov za oboroževanje. Ta obrazložitev dr. Stojadinoviča pa je, kakor pravi g. dr. Šečerov, netočna, ker se poleg te milijarde nahajata še dve milijardi, ki izvirata od povečanih izdatkov posameznih ministristev. Dočim ministrist financ izvaja politiko deflacije, ni rezultat te deflacije razviden iz proračunskih izdatkov. Govornik zahteva, da se izvede redukcija ministristev in raznih manjših izdatkov, vsaj za 30 odstotkov. Zemljoradnik Lazič je zahteval, da se proračunsko in koledarsko leto izenači, da se število ministristev zniža na 10, torej da se ukine 7 ministristev. Naglašal je, da ogromno povečanje proračuna za več nego 3 milijarde, pada v največjem delu na seljake, vendar proračun niti najmanj ne dokazuje kake brige za povzdigo kmeta.

*

Narodna skupščina je sklicana za v ponedeljek, dne 26. novembra. Na dnevnem redu je volitev raznih odborov. Kralj je podpisal ukaz o predložitvi proračuna za 1924.—1925. narodni skupščini. Izdatki znašajo 10.625.000.000 Din, dohodki pa so za nekoliko stotin milijonov Din večji. Tu pa niso uračunani v sekcijah sprejete premembe za poldrugo milijardo Din.

Anglija. Angleški parlament je razpuščen in novi parlament sklican za dne 12. januarja 1924. Angleška delavska stranka je izdala manifest na narod, v katerem pravi med drugim, da delavska stranka zastopa politiko mednarodnega sodelovanja, ojačenja in razširjenja Zveze narodov. Zato zahteva sklicanje mednarodne konference, katere se naj udeleži tudi Nemčija, v svrhu revizije

versailleske pogodbe in vzpostave svobodnih gospodarskih in političnih odnošajev z Rusijo.

Sestanek male antante v zadevi mažarskega zunanjega posojila se vrši od 10. do 12. januarja 1924 v Beogradu. Reševala se bodo tudi druga važna vprašanja.

Poruhrje. V Poruhrju so minulo soboto izbruhnili novi nemiri. V Düsseldorfu je več tisoč brezposelnih napadlo Kruppove tvornice. Med demonstranti in policijo so se vršili pravcati boji. V Berlinu prevladuje mnenje, da je to pričetek komunistične revolucije, ki je naperjena proti industriji. Težišče položaja Nemčije je s tem zopet prenešeno v Poruhrje.

Reparacijsko vprašanje. V Parizu zboruje poslaniška konferenca, na kateri se je razpravljalo o povratku nemškega prestolonaslednika v Nemčijo, o medzavezniški vojaški kontroli in o nemških reparacijah. Podrobni sklepi še niso znani. V petek bo reparacijska komisija zaslišala nemške zastopnike. Francoski listi poročajo, da je ministrski predsednik Poincaré pripravljen odreči se vsem vsled prestolonaslednikovega povratka projektiranim vojaškim in teritorialnim sankcijam proti Nemčiji, da s tem dokaže svoje spravljive namene.

Bolgarija. V nedeljo so se v Bolgariji vršile volitve, v katerih so izvajale vladne stranke ogromno nasilje. Vesti iz Bolgarije pripovedujejo o ogromnem terorju vlade. V koalicijski združene narodne stranke in socialisti so ljudstvu z nasiljem in grožnjami iztrgali večino. Celo v okrajih, kjer so imeli pristaši pokojnega Stambolijskega ves narod na svoji strani, so bili oddani vsi glasovi za vlado. V glavnem so kandidirali meščanski blok in socialisti, zemljoradniki ter komunisti. Pri prejšnjih volitvah je imela kakor znano Stambolijskega zemljoradniška stranka ogromno večino. Vlada je izvojevala popolno zmago v mestih in na deželi. V Sofiji so dobile vladne stranke s socialisti 15.000, komunisti 8000, nacionalni liberalci 7000 glasov. Končni izidi iz ostalih mest sicer še niso znani, vendar pa je zmaga vladnih kandidatov zagotovljena. V Varni so zmagali komunisti, ki so dobili 4400 glasov, vlada s socialisti 3000, nacionalni liberalci pa 2000 glasov. Po nekaterih mestih je vse glasovalo za vlado. Po uradnem komunikeju so dobile vladne stranke 195 mandatov, zemljoradniki in komunisti pa 52 mandatov.

Španski kralj v Rimu. Španska kraljevska dvojica je 19. t. m. opoldne

dospela v Rim. Pri izkrcanju v Speziji je kralj Alfonz predstavil ministrskega predsednika Prima de Rivero fašistovskemu generalu Balbu z besedami: „To je moj Mussolini.“ Prvi dan v Rimu je španska kraljeva dvojica posetila zveža.

Mussolini o zunanjem položaju. Dne 16. t. m. je v italijanskem senatu govoril Mussolini o zunanjem položaju. Najprej je govoril o nemškem reparacijskem vprašanju ter naglašal, da se Italija nikakor ne namerava odpovedati vojni odškodnini. Nato je govoril o kriski aferi ter naglašal, da se je italijanska vlada odločila za zasedbo Krfa tudi radi tega, ker je hotela zopet dvigniti italijanski prestiž, ki je globoko padel po izpraznitvi Valone. O reškem vprašanju je izjavil: „Da nismo dobili Reke, smo se odpovedali Dalmaciji, Šibeniku in smo napravili iz Zadra malo mesto. Sforza je s svojim pismom izročil luko Baroš Jugoslaviji. Reško vprašanje pripada vrsti skoro nerešljivih vprašanj. Predlagal sem Jugoslaviji človečansko rešitev, ki bi lahko tvorila zvezo med obema državama. Mislim, da bo mogoče priti do sporazuma. Na noben način se ne boče italijanska vlada hipnotizirati na jadransko vprašanje. Poslal sem generala Giardino na Reko, ker je Depolijeva vlada zaman životarila v bedi mesta skoro štiri najst mesecev, — z namenom, da bom imel matematično gotovost, da pride do take rešitve.“ Nadalje je izjavil glede smernic italijanske zunanje politike: „Treba je paziti na to, kar se dogaja v podonavskih državah. Ni mogoče misliti, da bo ostala Nemčija večno pribita na versaillesko mirovno pogodbo. Rusija prihaja k sebi, ne bo se uveljavljala več z imperijalizmom socialistične znamke, ampak storila bo to s svojo staro slovansko znamko. Treba je, da pripravljeni bomo. K sreči se ne nahajamo več v položaju, kakor leta 1920., ko smo izpraznili Valono z brzozavko Piacentiniju, ki se je glasila: Notranje razmere države ne dovoljujejo, da bi poslali čete v Albanijo. Danes, k sreči, lahko pokličemo italijanski narod in italijansko vojsko, ki sta duševno in materialno izredno krepka, na vsako žrtev, ko bodo v igri koristi domovine.“ Mussolini grozi torej z orožjem.

Rakova pot?

V zadnjem času v nekaterih občinah (**Rakek, Žiri, Dol. Logatec, Planina**) izvršene občinske volitve so pokazale v celoti zanimivo sliko. Povsod nazadovanje glasov SLS in napredovanje njej nasprotnih strank. Dve važni postojanki, **Žiri** in **Rakek**, je SLS sploh izgubila ter prihajajo v liberalne roke. V drugih je izgubila dosedanje samogospodstvo, ob znatnem nazadovanju svojih glasov.

Ne spadamo med tiste, ki vidijo v teh volilnih uspehih že dokaz za oslabljenje SLS med narodom. Gotova pa nihče ne bo tako glup, da bi videl v teh volitvah dokaz za neomajljivo pozicijo SLS v ljudstvu. Volilci za občinske zastope in narodno skupščino so eni in isti in raziskavati je vzroke, zakaj da so mnogi volili drugače in celo ravno nasprotno za občino, kot za državni zbor, drugi pa da so rajše ostali doma, kot da bi glasovali po strankarski paroli. **Nekoliko** pride vsekakor v poštev različnost volilne zadače: Pri državnih volitvah gre za načela in podobna širokogrudna vprašanja, pri občinskih volitvah pa za lokalna vprašanja in osebne zveze. To stoji. Toda kljub temu je za vsako stranko mučno, če nazaduje pri občinskih volitvah, ker si mora reči, da stranka, kateri ljudstvo ne zaupa več malih interesov, lahko izgubi tudi zaupanje glede varstva **dalekosežnih in odločilnih** interesov v državni unravi in zakonodaji. Pomembno je vsekakor, da se je nazadovanje stranke pojavilo v raznih občinah zelo različnega obseža in zelo različnih interesov. Zato utegne volilni uspehi biti **simptomatični**. Treba pa je počakati, ali prinesejo nadaljne volitve korekturo tega naziranja. Dolej pa ni neopravičeno, če se smatrajo označeni volilni uspehi kot znamenja, da je SLS nastopila — rakovo pot.

Ni pa še čas za hozano, ki se razlega v svobodomiselnem časopisju. Značaj našega ljudstva se ni prav nič spremenil od 18. marca sem. Ljudje niso postali liberalci, nego so samo dali duška svoji nezadovoljnosti in svojemu razočaranju nad nesrečno politiko voditeljev SLS. Med narodom pač prodira nezaupanje zoper voditelje, kateri so z Markovim protokolom pokazali celemu svetu ne le svojo popolno nezmožnost, temuč, povrh še svojo **nepoštenost**, z „delom“ v Narodni skupščini pa sploh popolno politično onemoglost!

Dan katastrofe še ni prišel, a krha se in na oblačju, vidno za nesrečne voditelje SLS, se že čitajo usodne besede: **Mene tekel...**

POLITIČNE VESTI.

+ **Kdaj naj verjamemo „Slovenec“?** „Slovenec“ piše ob priliki razprav o državnem proračunu en dan, kako nas izžemajo Srbi, drug dan pa, kake uspehe dosegajo poslanci SLS v Belgradu. Vsakdo bi mislil, da nas Srbi ne morejo izžemati, če imajo poslanci Jugoslovanskega kluba uspehe. „Slovenec“ trdi nasprotno. Če je pa to res, potem pa so uspehi Jugoslovanskega kluba ničvredni. „Slovenčeva“ logika je torej vsak dan drugačna, za to tudi ne vzbuja nobene vere.

+ **Hudo je, hudo!** „Slovenec“ piše, da so Srbi iztisnili iz nas dvakrat več davkov, kakor je bilo proračunano, ter pristavlja: „Uradniki so lačni, kmetijstvo propada, industrija in obrt brez kredita, vsled tega se godi slabo tudi delavcu, šolstvo je brez denarja — kamor pogledaš, sama beračija.“ Res je hudo! Samo narodni poslanci še izhajajo s svojimi prejemki, zakaj njihove dnevnice po 300 dinarjev so še neobdavčene. Mnenja pa smo, da bi bilo precej boljše, če bi imeli poslanci nekoliko manjše dnevnice, da bi tudi sami občutili dobrote svoje politike in se nekoliko bolj zavzeli za druge stanove. Ampak na ta lim Jugoslovanski klub ne gre, je preveč dosleden in zvest svojim starim navadam!

+ **6000 milijard.** „Slovenec“ piše, da plača Slovenija na leto skupaj 6000 milijonov davka. V koliko je ta številka točna nam jamči seveda „Slovenčeva“ firma. Medtem pa, ko navaja „Slovenec“ številke, koliko plačujemo davka v Sloveniji, pozablja, da daje s tem zelo slabo pričevalo poslancem Jugoslov. kluba, ki zastopajo v Belgradu slovenske interese. Kaj pa dela „Jugoslovanski klub“, da moramo plačati Slovenci več, kakor bi pa morali. Ali niso poslanci SLS obljubili, da bodo davke znižali?

+ **Volitve v oblastne skupščine** se bodo po nekaterih vestih iz Belgrada vršile meseca januarja ali februarja. Teh volitev se SLS ne bo udeležila, če bo ostala zvesta svojim protestom proti oblastnim skupščinam. To bi bilo zanje zelo pametno, ker lahko le na ta način obvaruje svoj prestiž. Na ta način ji tudi ne bo treba pokazati doma v oblastnih skupščinah, kaj zna in zmora.

+ **Uspehi tigrov.** „Slovenec“ je poročal, da so poslanci Jugoslovanskega kluba dosegli, da se bo pri sodiščih v Sloveniji reduciralo samo 90 mest. Že meseca julija pa je minister za pravosodje pristal na predlog ljubljanske sodne uprave, da se ne bo reduciralo več kot 90 mest. Čegav je torej uspeh?

+ **Minister Vujičić o upravni razdelitvi.** Dopisniku „Zagreber Tagblatta“ je izjavil notranji minister o izvršitvi razdelitve Hrvatske in Slovenije na oblasti: „Lahko rečem, da o kaki parcelaciji Hrvatske in Slovenije niti govora ni. Pri upravni razdelitvi države vodijo vlado samo jasne določbe vidovdanske ustave in obstoječi zakoni. Kakor hitro bo upravna razdelitev končana, se preide takoj k oblastnim volitvam. Hočemo, da se država uredi na podlagi vidovdanske ustave centralistično, to nas pa ne bo oviralo v tem, da vse upravne posle uredimo popolnoma decentralistično, ker je to za ljudstvo potrebno in koristno. Zadeve, ki tangirajo življenske interese ljudstva, se bodo prenesle od centralne na oblastno in tudi na okrajno oblastvo, tako da bo kmet takorekoč pod svojo streho lahko vse opravil. Ne morem se strinjati s tem, da se imenuje razdelitev države na oblasti parcelacija Hrvatske, Bosne in Slovenije. Ako se gospodom, ki zastopajo federalistično ureditev države, posreči uresničiti svojo namero, jih ne bo v tem čisto nič ovirala sedanja razdelitev, predvidena v ustavi. Kar se tiče pravic oblastnih skupščin, bodo imele oblastne skupščine polno moč, reševati definitivno vsa vprašanja, ki se nanašajo na interese prebivalstva dotičnih oblasti. Čimbolj bo v kaki oblasti razvit čut samouprave, tem bolj bo oblast na kulturnem in gospodarskem polju napredovala. Upam, da naš narod šele potem sprevidi, kako se po ureditvi države na podlagi vidovdanske ustave more voditi račun o veličini države in blagostanju ljudstva. Ljudstvo bo pa tudi spoznalo ogromno zmoto onih ljudi, ki se proti tej ureditvi borijo.“

INOZEMSKÉ VESTI.

* **Papež za združitev pravoslavne cerkve s katoliško.** Papež je poslal ob priliki tristoletnice smrti sv. Jozafata, nadškofa v Polocku, vsem škofom, nadškofom in patriarhom encikliko, ki je posvečena vprašanju združitve pravoslavne cerkve s katoliško. Takoj v začetku pravi enciklika, kako je Kristus hotel dati cerkvi značaj edinstvenosti, da bi nudila v očeh ostalega sveta sliko velike božje družine, ki je določena za to, da se pod njenim okriljem združi ves svet. In ta edinstvenost, ta vidni znak, se zrcali ravno v sv. Petru in njegovih rimskih naslednikih. Toda proti tej edinstvenosti je vstal sovražni človek, ki je potem vedno rovaril v notranjosti družine. Med vsemi

razkoli je bil najbolj žalosten oni, ki je povzročil odcepitev velikega dela vzhoda od zahoda, razkol, ki ga ni bilo mogoče poravnati na cerkvenih koncilijih v Lyonu in Florenci. Ta razkol je potegnil za seboj mnogo vzhodnih Slovanov, dasi so nekateri izmed teh še precej časa potem ohranili prijateljske odnose s sv. stolico. Nato omenja papež prizadevanja naslednikov sv. Petra, katerim se je končno posrečilo vsaj deloma poravnati razkol in to pod papežem Klementom VIII. Ta sporazum je zapečatil Jozafat Kunezewicz, nadškof v Polocku, s svojo smrtjo dne 12. novembra 1623. In ravno proslavo tristoletnice njegove smrti uporablja papež, da pokaže svoje posebno očetovsko nagnjenje, kot najvišji pastir napram vzhodnim Slovanom ter da slavi tega velikega apostola in mučenika, ki je ponos Slovanov. Dalje je orisal papež v encikliki delovanje sv. Jozafata in njegovo smrt med službo božjo. Toda iz krvi je vzkliklo seme edinstvenosti; morilci sami so se kmalu izpreobrnili. Tu omenja papež moralne in gnotne nesreče, ki so zadele toliko milijonov vzhodnih Slovanov; mnogo je žrtvoval papež, da bi mogel lajšati njihovo bedo, a njihova potreba prekaša to žrtev. Nato vabi papež odpadnike, naj pristopijo spet h katoliški cerkvi ter pozivlja katoličane, naj delajo na to z vsemi svojimi močmi ne toliko z razpravljanjem, ampak z dobrim zgledom. Pred Bogom so vsi narodi enaki, vsi imajo pravico biti člani cerkve, naj govorijo ta ali oni jezik. Katoliška cerkev je vedno spoštovala vzhodne obrede ter jih tudi branila. Ker je treba za združitev vzhodnih Slovanov s katoliško cerkvijo, božje pomoči, pozivlja papež vernike, naj prosijo te pomoči potom molitve.

* **Odprava slovenskih sodnikov na Goriškem.** Slovenski sodniki goriškega okraja so prejeli dekrete, v katerih jih vlada opozarja, da bo treba v kratkem zapustiti službo. Sodniki smejo v desetih dneh predložiti eventualne ugovore in izjaviti svoje mnenje, nato pa bodo predloženi posebni komisiji, ki odloči, kdo sme še ostati na svojem mestu.

* **Češko šolstvo na Dunaju.** Na Dunaju je 14 javnih ljudskih šol s češkim učnim jezikom. Skupno 98 razredov proti 104 v lanskem letu. Te šole obiskuje leto 3198 učencev proti 3375 minulega leta. Zasebnih ljudskih šol vzdrževanih od društva „Komensky“ je letos 6. Štejejo skupaj 52 razredov proti 54 lanskega leta. Število učencev znaša 1616 proti 1763 v preteklem letu. Zasebnih meščanskih šol društva „Komensky“ je 5 s 27 razredi. Lani je bilo 22 razredov. Te šole obiskuje letos 949 učencev proti 793 lanskega leta. Iz navedenih števil je razvidno, da je na javnih šolah padlo število učencev za 177, na zasebnih ljudskih šolah „Komenskega“ pa za 147 učencev, meščanske šole izkazujejo 156 otrok prirastka, tako, da je izguba napram lanskemu letu 168 otrok.

* **Morilec Daskalova oproščen.** Praško porotno sodišče je oprostilo bolgarskega

Makedonca Atanazija Nikolova, ki je dne 26. avgusta 1923 umoril Daskalova, desno roko Stambolijskega in pooblaščenega ministra Bolgarske v Pragi. Porotniki so se priključili mnenju zagovornika, da je storil morilec dejanje vsled groženj makedonskega revolucionarnega odbora. Izvršil da je samo povelje svojega voditelja Todorja Aleksandrova. Oprostitev bolgarskega študenta Nikolova, ki je v Pragi ubil bolgarskega politika Daskalova, je zbudila splošno presenečenje na Češkoslovaškem, v Jugoslaviji, v Bolgariji in tudi v drugih državah. Vsi češki listi so odločno obsodili pravdorek praške porote. Kakor poročajo iz Prage, je češkoslovaška vlada odločena nemudoma revidirati zakon o poroti. Na drugi strani pa je vdova umorjenega Daskalova izročila praškemu državnemu pravdniku nov obtežilni material zoper morilca Nikolova. Računa se na obnovev procesa, ker je državni pravdnik vložil ničnostno pritožbo. Mogoč je senzacionalen preokret v celi aferi. Nikolov je bil pridržan v zaporu.

* **Ogromne številke.** V Berlinu stane črni kruh 175 milijard, beli pa 170 milijard. Liter mleka stane 52 milijard.

Boj za kmetijsko družbo.

Kmetijska družba je ena najstarejših ustanov v Sloveniji in njene zasluge za izobrazbo in povzdigo kmetijskega stanu so ogromne. Delovanje Kmetijske družbe se je zlasti razcvetelo pod vodstvom zadnjih dveh njenih predsednikov, pokojnega dr. E. Lampeta in ravnatelja Pirca. Dasi pa je Kmetijska družba popolnoma nepolitična ustanova, ki ima po svojih pravilih skrbeti samo za strokovno povzdigo kmetijskega stanu, se je vršil za njeno vodstvo vedno hud boj, poln političnih in osebnih intrig. Dr. E. Lampe in ravnatelj Pirc sta bila politična nasprotnika, a doba njunega vzajemnega delovanja na kmetijsko-strokovnem polju v Kmetijski družbi je bila ena najplodonosnejših v njeni zgodovini. Bivši kranjski dež. odbor pod vodstvom tedanjega dež. glavarja dr. Šusteršiča je takrat delal s Kmetijsko družbo roko v roki, tako da je dosegla tiste čase višek svojega razvoja. Sam ravnatelj Pirc, dasi političen nasprotnik, je javno priznal za sluge dr. Lampeta in tedanjega deželnega odbora za Kmetijsko družbo. Takrat so vodili Kmetijsko družbo možje, ki so poznali resno delo za koristi našega kmeta in ki pri tem delu niso poznali pristranosti. Dr. Lampe in ravnatelj Pirc, — da ne govorimo o drugih, — sta kaj kmalu prejela plačilo od sedanjih voditeljev SLS.

Politične in osebne intrige so ubile oba. Dr. Lampe je v razočaranosti umrl, ravnatelj Pirc si je v duševni zmedenosti končal sam življenje. Oba imajo na vesti pristaši SLS.

Po smrti predsednika Kmetijske družbe g. Pirca je prevzel njeno vodstvo prvi podpredsednik prof. Jarc. Glavni odbor družbe je že pred meseci sklenil, da se ima vršiti občni zbor Kmetijske družbe 8. novembra. Na tem občnem zboru bi se imel voliti nov predsednik ter 4 odborniki iz Kranjske, 2 pa iz Štajerske. Pristaši SLS v odboru Kmetijske družbe so zavlačevali sklicanje občnega zbora, ker so se zavedali, da je sedanji položaj SLS radi njene popolnoma negativne politike neugoden in ker so se bali, da bi ne doživeli pri volitvah popolnega poraza. Znano je, da se kmetško prebivalstvo odvraca od SLS, ki mu je s svojo politiko znala pač naložiti novih davčnih bremen, ni pa mogla izpolniti niti ene svojih predvolilnih obljub. SLS se je zbala posledic in nezadovoljnosti svojih volilcev ter je zato po svojih eksponentih zavlačevala občni zbor Kmetijske družbe in to tem rajše, ker se je prvi podpredsednik prof. Jarc SLS popolnoma udinial ter pričel v Kmetijski družbi popolnoma samovoljno gospodariti.

To postopanje prof. Jarca pa je izzvalo pri večini glavnega odbora odpor. Zato se je večina glavnega odbora Kmetijske družbe sestala 14. novembra k seji, kateri je predsedoval drugi podpredsednik Iv. Pipan. O tej seji je bil v javnosti objavljen zapisnik, po katerem je podpredsednik Pipan poročal, da je sklical sejo glavnega odbora iz teh-le vzrokov:

„6. novembra t. l. se je vršila seja glavnega odbora ter je prvi podpredsednik prof. Jarc, ko se je obravnavala točka o proračunu za l. 1924. prekinil sejo in pozneje izjavil, da ne predseduje več. Nato sem jaz kot drugi podpredsednik prevzel predsedništvo in se je seja ob sklepčnosti nadaljevala. Prof. Jarc je prekinil sejo in izjavil, da ne predseduje več iz razloga, da zavleče sklicanje občnega zbora, ki se po § 13. pravil mora vršiti vsako leto. Za letos je bil zadnji termin, da se objavi občni zbor 1. novembra, ker mora biti občni zbor najmanj en mesec pred rešitvijo objavljen v službenem glasilu „Kmetovalcu“.

Nadaljevanje seje je bilo tembolj potrebno, ker je drugače pretila nevarnost, da se kršijo družbena pravila in soglasni sklep glavnega odbora glede sklicanja občnega zbora. Glavni odbor je nato sklenil, da se izvrši enoglasni sklep septemberske seje glavnega odbora in da se skliče potom „Kmetovalca“ občni zbor za 16. decembra t. l.

Z ozirom na ta naš sklep je podpredsednik Jarc brezobzirno kršil sklepe glavnega odbora in odredil 12. nov. sledeče:

1. Tajnika inž. Laha, ki je s sklepom glavnega odbora v disciplinarni preiskavi in s sklepom iste seje suspendiran iz službe, je poklical nazaj v službo samolastno in proti soglasnemu sklepu glavnega odbora.

2. Kmetijskega svetnika Viljema Rohrmanna je samolastno in proti soglasnemu sklepu glavnega odbora in v nasprotju s pravili, odvezal nadaljnjega službovanja pri Kmetijski družbi.

3. Isto kakor s kmetijskim svetnikom Rohrmanom je napravil s pomočnikom tajništva dipl. agr. Jamnikom.

4. Podpredsednik Jarc je izsilil z okrožnico od vsega uradništva podpis, da se bo odslej pokorilo le njemu in inž. Lahu.

5. V tiskarni je pismeno naročil, da odsedaj za naprej urejuje „Kmetovalca“ le inž. Lah in se je pokoriti le njegovim odredbam. Prepovedal je, da se objavi v „Kmetovalcu“ sklicanje občnega zbora za 16. december.

S tem je I. podpredsednik Jarc zlorabil svoje podpredsedniško mesto, uvedel anarhijo med uradništvo in izvedel, da se je uradništvo zavezalo na nepokorščino glavnemu odboru. Proti takemu postopanju moramo danes najodločneje protestirati in storiti sklepe, da se bo v bodoče spoštovalo društvena pravila in sklepe glavnega odbora. Pripominjam, da bi nadaljevanje nezakonitega postopanja od strani I. podpredsednika spravilo v nevarnost obstoj Kmetijske družbe, kakor je že dosedaj onemogočilo pravilno poslovanje družbe.“

V debati o tem poročilu so bili sprejeti soglasno nastopni sklepi:

1. Izreče se nezaupnica poslevodečemu I. podpredsedniku prof. Jarcu in se ga takoj odveže od vršitve predsedniških funkcij ter se iste poverijo II. podpredsedniku Ivanu Pipanu.

2. V zmislu sklepov septemberske in novemberske seje glavnega odbora ima takoj zapustiti prostore Kmetijske družbe inž. Rado Lah in izročiti vse agende kakor tudi ključne tresorja kmetijskemu svetniku Rohrmanu, ki je glasom teh soglasnih sklepov odbora bil imenovan za začasnega njegovega namestnika.

3. Pozivlja se kmet. svetnika Rohrmanna in dipl. agr. Jamnika, da redno opravljata svoje od glavnega odbora jima poverjene posle.

4. Vse uradništvo in nameščence, ki so podpisali okrožnico, je pozvati, da se pokore družbenim pravilom in sklepom glavnega odbora ter odredbam kmet. svetnika Rohrmanna. Kdor od uradništva in nameščenstva bi se temu protivil, se bo proti njemu postopalo zaradi kršenja naročil glavnega odbora. Poslevodeči podpredsednik Pipan izda v tem zmislu okrožnico na uradništvo, ki naj isto podpiše.

5. Do izida disciplinarne preiskave proti suspendiranemu družbenemu tajniku se iz-

toči odgovorno uredništvo „Kmetovalca“ kmet. svet. Rohrmannu, ki naj se takoj prijavljuje oblasti.

6. Poslednji II. podpredsednik naj v najkrajšem času skliče sejo glavnega odbora.

To kar se je zgodilo v Kmetijski družbi, je samo posledica samovoljnega postopanja prof. Jarca. Disciplinarna preiskava družbinega tajnika inž. Laha se vleče že od meseca junija in od tega časa je prof. Jarc sklical samo eno sejo disciplinarne komisije, ki pa se je samo dogovorila o postopku. Inž. Lah je bil suspendiran od glavnega odbora, prof. Jarc pa ga je samolastno zopet nastavil.

Kakor z zavlačevanjem disciplinarnega postopanja proti tajniku se je godilo tudi z občinim zborom, ki bi se moral vršiti po sklepu glavnega odbora že 8. nov. Sklenjeno je bilo to v seji z dne 20. junija 1923. Občni zbor je bil v št. 12. „Kmetovalca“ tudi že naznanjen. Toda I. podpredsednik je občni zbor zavlačeval, da bi se letos sploh ne mogel vršiti, ako bi večina glavnega odbora ne preprečila namene pristašev SLS. Na seji 6. novembra, katero je I. podpredsednik zapustil, se je pod predsedstvom II. podpredsednika sklenilo, da se ima občni zbor sklicati na 16. decembra. Bil je to zadnji termin, da se je še lahko sklical v tekočem letu, kakor predpisujejo pravila in da se je mogel še pravočasno objaviti v „Kmetovalcu“.

„Kmetovalec“ je sedaj prinesel razpis družbinega občnega zbora za 16. december, kar so hoteli pristaši SLS preprečiti s svojim samovoljnim postopanjem. Občni zbor se bo torej vršil.

„Slovenec“ je pisal, da so sklepi glavnega odbora neveljavni, češ, da jih ni sankcioniral prvi podpredsednik. Jasno pa je, da je bil sklep glavnega odbora od 6. novembra pravilen, da se je prvi podpredsednik odstranil od seje, ki se je pravilno nadaljevala pod predsedstvom II. podpredsednika.

O vseh spornih zadevah v glavnem odboru bo sedaj odločeval občni zbor kot najvišja inštanca družbe. To je tudi popolnoma pravilno.

Iz vsega pa je razvidno, kako se igrajo gotovi ljudje z družbinimi interesi. Niso jim pri srcu strokovne koristi našega kmeta, pač pa strankarski oziri. In ravno SLS, ki neprestano vpije, da hoče biti zastopnica našega kmeta, ruši in onemogoča redno poslovanje Kmetijske družbe radi svojih strankarskih in osebnih intrig. Dogodki v Kmetijski družbi nam nudijo tudi dokaz, da ruši SLS celo v ustanovah, kjer ima popolno-

ma avtonomno odločevati slovensko kmetijsko ljudstvo, pravice tega ljudstva, kadar ji gre za njene strankarske-politične koristi.

Kdor hoče koristiti kmetiskemu stanu, bi moral stremeti za depolitizacijo Kmetijske družbe, ki ne sme biti torišče strankarskih bojev, pač pa resnega dela za koristi kmetiskega stanu. Kmetijska družba ne more biti samo družba pristašev SLS ali pa kake druge stranke. Kmetijska družba je strokovna ustanova za vse, za to bi morali njeni vodniki imeti tudi kot politični nasprotniki toliko takta, da bi izključili iz poslov Kmetijske družbe svoja politična stremjenja in vršili te posle tako, kakor zahtevajo to nameni in pravila družbe.

Pristaši SLS so pokazali, da te svoje naloge ne razumevajo in za to je popolnoma umevno, da doživljajo povsod poraze.

Mi želimo, da bi se naj razmere v Kmetijski družbi konsolidirale, kakor je potrebno za prospeh kmetiskega stanu.

DNEVNE VESTI.

— **Železniški minister Jankovič v Sloveniji.** Te dni se je pripeljal z avtomobilom iz Varaždina železniški minister dr. Velizar Jankovič v Slov. Gorice in si ogledal gradnjo železniške proge Ormož-Murska Sobota. Na povratku v Maribor se je ustavil v Veržetu in nato v Ljutomeru, kjer je sprejel razne deputacije, med drugimi tudi člane okrajnega zastopa. — V torek je došel minister dr. Jankovič v Ljubljano, kjer je konferiral tudi z generalnim direktorjem družbe Južne železnice dr. Leonom Fallom, ki se je pripeljal v Ljubljano z Dunaja.

— **Na obrtnih nadaljevalnih šolah v Ljubljani** se prične šolsko leto 1923-24 v nedeljo, dne 2. decembra t. l.

— **Proračun mesta Maribora** izkazuje dohodkov 6.375.700 dinarjev, stroškov pa 6.094.888.50 dinarjev. Primanjkljaj znaša 262.811.50 dinarjev.

— **Noblove nagrade.** Noblovo nagrado za fiziko je dobil Amerikanec dr. Millikan, nagrado za kemijo pa graški vseučiliški profesor dr. Pregl, ki je bil rojen leta 1869. V Ljubljani kot sin bivšega blagajnika „Kranjske hranilnice“ in je tudi v Ljubljani dovršil gimnazijske študije. Sedaj je vodja kemijsko-medicinskega zavoda na graški univerzi.

— **Državna kmetijska šola na Grmu.** Letni tečaj grmske kmetijske šole se je zaključil dne 31. oktobra. Tečaj je dovršilo 12 učencev in 6 vajencev. Od učencev sta dva prejela izpričevalo I. vrste in 10 izpričevalo II. vrste. Novopeljana jubilejsko pohvalno diplomu je prejel učenec Martin Jerele iz Osrečja pri Šmarjeti na Dolenjskem. Novo šolsko leto se je pričelo dne 5. novembra.

V zavod je vstopilo skupaj 52 učencev, od tega 14 v letno šolo, 20 v prvi tečaj in 18 v drugi tečaj zimske šole. Po narodnosti so vsi Slovenci.

— **Napredujemo!** Te dni smo brali v ljubljanskem „Jutru“ tole: „Včasih smo imeli v Ljubljani kakega starega Francoza ali Italijana, ki nas je s svojimi revmatičnimi nogami uvažal v kraljevstvo Terpsihorino; danes imamo že Klub plesovodij v Ljubljani, v katerem so sami mladi gospodje Slovenci in Slovani. Včasih je ena sama dvorana obsežala vse plesne gojence v Ljubljani, danes so plesne šole po vsem mestu in po malone vseh dvorinah. Sokoli, mladi trgovci, tehnikci, dijaki, najraznovrstnejše meščanske družbe goje modne plesne večer za večerom. Domači plesni učitelji nimajo nobenega večera več svobodnega, plesalca George in Georgette pa dajeta do zgodnjega svitanja v baru praktičen nazorni pouk.“ Ljubljana se torej modernizira. Ta pojav se kaže tudi v večji aktivnosti mestne zastavljalnice.

— **Stavka kinematografov.** V Ljubljani stavkajo kinematografi, češ, da ne morejo plačevati visokih pristojbin in davkov. Nekateri žele, da bi ta stavka dolgo časa trajala, lastniki kinematografov pa, da bi se čimprej končala. Nepotrebno je prerokovati, kakšen bo izid te stavke.

— **Ljubljanska kronika.** V „Slovenecu“ beremo, da smo dobili v ponedeljek v Ljubljani prvi sneg, kar sporočamo tistim Ljubljančanom, ki snega morebiti niso opazili.

— **Kdaj dr. Korošec v Belgradu usta odpre?** Na naš očitek, da dr. Korošec letos v belgrajskem parlamentu še ni odprl ust, nam sporoča prijazen sotrudnik, da dr. Korošec v Belgradu vedno usta odpre, kadar mu vanja pečene piške lete. To pa se zgodi vsak dan. — Za prijazno pojasnilo se iskreno zahvaljujemo.

— **Kaj je naša vlada?** „Slovenec“ je zapisal pretekli teden, da je to, kar se imenuje vlada, en sam hlev. Pozabil pa je predstaviti, da so teleta ostala zunaj hleva.

— **Brezžična postaja pri Domžalah.** Priprave za gradnjo radio-postaje pri Domžalah so v polnem teku. Gradi se dovozna cesta iz Domžal do točke, kjer se bo nahajala postaja; ko bo cesta dograjena, se prične z dovažanjem gradbenega materiala ter za brezžično postajo potrebnih strojev in aparatov.

— **Otvoritev prometa z Brajdico.** Po sporazumu, ki se je sklenil med ministrom za promet in ministrom za zunanje stvari, se je dne 20. t. m. otvoril osebni promet na železniški progi Bakar-Sušak-Brajdiča. Tovorni promet se bo otvoril šele pozneje.

* **Velik razbojniški napad v Slavoniji.** V soboto 10. t. m. je 10 s puškami in bajoneti oboroženih tolovajev vdrl v gozdarski dom grofa Eltza v Tompojevcih pri Vukovaru. Napadli so upravitelja Franca Pirkmajerja, brata ptujskega okrajnega glavarja, ki je s svojo rodbino bil ravno pri večerji. Ustrelili so Pirkmajerja, nakar se je

vnela prava bitka. Prihitela sta namreč inž. Harsch in višji logar, da branita upraviteljevo rodbino in blagajno. Pri tem je bila soproga Pirkmajerjeva težko ranjena, istotako Harsch in višji logar, ki se bori s smrtjo. Razbojnik so blagajno naložili na voz, ker so pa prihiteli kmetje, je niso mogli odpeljati, ampak so zbežali. Zdaj jih iščejo številne orožniške patrulje.

— **Nove takse in pristojbine.** S 15. t. m. je stopila v veljavo novela k taksnemu in pristojbinskemu zakonu. Kolek za vloge znaša 5 Din, za priloge 2 Din, za odločbe in potrdila 20 Din, za poveritve na 1 polo 10 Din, za vsako nadaljnjo 5 Din, legalizacije 10 Din, za proglas polnoletnosti 500 Din, za protokolacijo trgovske in industrijske tvrdke 500 Din, 300 Din in 150 Din, za zbris tvrdke 20 Din, za protokolacijo prokure, poslovdaja itd. 50 Din; za neomejena pooblastila 20 Din, za omejena 10 Din, za cesije 2 odstotka, za poročne, krstne, mrtvaške liste 10 Din. Za zemljejnizižna zavarovanja tudi v obliki zaznambe do 500 Din vrednosti stalno 10 Din, preko te vrednosti še en odstotek, za zbris bremen v zemljiški knjigi ne glede na vrednost 50 Din. Pri odmeri realne pristojbine ni merodajna samo kupnina, temveč prometna ali pa katastralna vrednost, katera od teh treh je večja. Prenizka napoved prometne vrednosti ima za posledico občutno kazen.

— **Za izseljence.** Izseljeniški komsarijat v Zagrebu objavlja, da je naša izseljeniška kvota za Združene ameriške države z doslej izdanimi potnimi listi popolnoma izčrpana. Opozarjajo se vsi zainteresirani, katerih prošnje niso mogle biti odobrene, ker je bila omejena kvota in izčrpana, naj se ne obračajo več na izseljeniški odsek ministrstva za socialno politiko v Belgradu s prošnjo za odobritev izselitve, ker se v tem fiskalnem letu (t. j. do meseca julija prihodnjega leta) ne more več vpoštevati nobena prošnja. Obenem objavlja, da se v izseljeniškem odseku ne sprejemajo več stranke, ki prihajajo po informacije ali po rešitve svojih prošenj za izselitev v Združene ameriške države; zakaj dajanje teh informacij je odveč in le ovira poslovanje v odseku, zainteresirani pa itak dobe rešitve svojih prošenj v najkrajšem času po svojih pristojnih oblastvih. V izseljeniškem odseku se dajo odslej samo informacije o izseljevanju v ostale prekmorske dežele, in sicer samo od enajstih do dvanajstih.

— **Čevlje kupujte od domačih tovarov.** tvrdke Peter Kozina z znamko Peko, ker so isti vrznan najboljše in najcenejše. Glavna zaloga na debelo in drobno Ljubljana Breo št. 20, ter Aleksandrova cesta št. 1.

Agrarna reforma.

Ob ustanovitvi Jugoslavije je bilo slovesno proglašeno načelo, naj bo zemlja last onega, ki jo obdeluje. Obljube, dane v tem zmislu, so zbudile splošno zadovoljstvo med poljedelskim stanom. Agrarna reforma, ki so jo obetali in ki so jo izvajali v naši državi, pa je vse razočarala in več škodovala kakor koristila. Rodila je neštete korupcijske afere, zemlja se je delila ljudem, ki nikdar niso bili poljedelci in ki o njenem obdelovanju niti pojma niso imeli, vršile so se kupčije, ki so koristile pač gotovim političnim špekulantom, škodovala pa knetskemu stanu in sploh razvoju poljedelstva v naši državi.

Ob priliki proračunske razprave v finančnem odboru so zopet prodrli v javnost glasovi o popolni neveljavnosti ministra za agrarno reformo, čegar poslovanje je zbudilo tako v opozicijskih kakor v vladnih strankah mnogo kritike.

Znano je, da se je zemlja v Vojvodini delila dobrovoljcem, ki niso bili kmetje, ki so dodeljeno zemljo prodajali in z njo špekulirali. Menda je samo ena tretjina z zemljo obdarjenih dobrovoljcev v Vojvodini, ki obdelujejo sami zemljo. Drugi so jo prodali ali pa dali v zakup. Način, kako se je vršila agrarna reforma, je prevrgel načelo, ki ga je proglasil ob rojstvu Jugoslavije tedanji regent Aleksander, da naj bo zemlja last onega, ki jo obdeluje.

V splošnem pa vlada še danes popolna nejasnost glede odnošajev, ki se tičejo agrarne reforme. V glavnem se je zemlja veleposestev, ki je prišla pod agrarno reformo, dajala v zakup. Do danes pa še ni jasno, ali postanejo oni, ki se jim je ta zemlja dala v zakup, njeni lastniki in pod kakšnimi pogoji, ali pa ostanejo še nadalje samo najemniki. Tudi veleposestniki ne vedo, koliko zemlje jim ostane v svobodno razpolago. Radi te negotovosti trpita škodo ne samo kmet in veleposestnik, ampak tudi produkcija zemlje in radi tega tudi država. Kmet, ki je dobil zemljo, ni prepričan, da bo ostal na tej zemlji, zato tudi ničesar ne stori, da bi jo izboljšal. Ne gnoji je in ne osušuje, samo izrablja, zemlja pa hira. Na drugi strani pa tudi veleposestnik ničesar ne stori, da bi izkoristil svojo gospodarsko moč, ker mu je glavna skrb predvsem osredotočena na to, koliko bo rešil zase posesti, in ker nima nobene gotovosti, da bi prišlo njegovo delo njemu v prid. Tako trpi poljska produkcija.

Zamotanost agrarnih odnošajev povečujejo večinoma tudi agrarne oblasti, ki postopajo v mnogih pokrajinah precej samovoljno in ki niso nenaklonjene lepim besedam od ene ali druge strani, ako so podprte s takimi dokazi, ki se jih lahko spravi v denarno mošnjo.

Vlada je svoj čas predložila še začetkom meseca junija narodni skupščini zakon o ekspropriaciji in kolonizaciji zemlje, ki bi odpomogel nevzdržnim razmeram pri izvrševanju agrarne reforme. Narodna skupščina je za pretres tega zakona izvolila tudi agrarni odbor, ki pa se je samo konstituiral in do danes še ni imel seje. Radi tega se v narodni skupščini nihče ni vznemirjal, kar je zelo značilno za naše parlamentarne razmere.

Omenjeni zakon je predložil narodni skupščini tedanji minister za agrarno reformo Krsta Miletič, ki je kmalu nato podal ostavko. Na njegovo mesto je došel kot minister poslanec Simonovič, ki mu je bil popolnoma nepoznan resort, katerega je prevzel. Ostalo je vse tako, kakor je bilo, samo zmešnjava se je povečala.

Da trpi radi takih razmer država sama, je jasno. Negotovost ubija delavoljnost ter produkcijo, na drugi strani pa goji korupcijo. Spričo tega, da se izvaja agrarna reforma že pet let, bi bil skrajni čas, da se razmere v tej zadevi uredi.

Sedaj je pričelo nekoliko vreti v parlamentarnih krogih radi zavoženega ministrstva za agrarno reformo, ki velja državo pač lepe vsote, od katerega pa nima nobenih koristi.

Ob razpravi o proračunu ministrstva za agrarno reformo nam je pričakovati lepih odkritij, o katerih bomo ob priliki še poročali.

GOSPODARSTVO.

g Hranilne vloge regulativnih hranilnic v Sloveniji, katerih je 25, so znašale koncem tretjega četrtletja 1923., 202,211.630 Din 30 par ter so padle tekom te dobe za 6,345.646 Din 2 pari.

g Predpisi za promet z živino. Da se prepreči živinske kužne bolezni je veterinarski oddelek kmetijskega ministrstva v Belgradu izdal poostrene predpise za promet z živino v notranjosti države in ob izvozu. Po teh predpisih mora biti živina za izvoz popolnoma zdrava in nesumljiva. Ta živina mora izvirati iz občine, v kateri v poslednjih 40 dneh ni bilo nobene živalske kužne bolezni. Živino mora na železniških postajah preiskati pristojni živino-zdravnik, ki mora tudi pregledati živalske

**Naročajte in razširjajte
„Ljudski tednik“!**

potne liste. Živina se mora vtovarjati samo v čiste in razkužene železniške vozove. Ko se živina vtovarja na železniških postajah, označi kraj, kamor se pošilja, živinozdravnik na živinskem potnem listu. Do namembnega kraja se ne sme na drugih postajah k njej vtovarjati nobena druga živina in tudi se ne sme živina preto-varjati v druge železniške vozove razen v nujnih potrebah (če je postal železniški voz, kamor je bila živina vtovorjena, defekten.) Ob transportu živine, ki se pošilja v inozemstvo, se ne sme na mejni postaji izpremeniti namembni kraj in tudi se ne sme opremiti živina z novim potnim listom. Ta živina se sme na mejni postaji iztovoriti samo zaradi živinozdravniške preiskave, zaradi hranjenja ali po nujni potrebi; ne sme pa se odgnati iz okoliša železniške postaje. Če se odžene iz tega okoliša in če naj se potem iznova vtovori za izvoz v inozemstvo, se sme vtovoriti iznova in izvoziti samo z živinskimi potnimi listi, priznanimi po občini, kjer se je iztovorila, in sicer, če v tej občini in v sosednjih občinah ni in tudi v poslednjih 40 dneh ni bilo živalske kužne bolezni, in ko je prebila v tem kraju 40 dni. Na živinskih sejnih se mora preiskovati prignana živina. Trgovsko ali klavno živino, odrejeno za odgon na večje razdalje ali za izvoz v inozemstvo, mora živinozdravnik na sejmu skrbno preiskati in sme dovoliti odgon samo, če je popolnoma zdrava, nesumljiva in opremljena s pravilnimi živinskimi potnimi listi, kar se označi na poslednjem živinskem potnem listu. Trgovska in klavna živina se sme goniti samo po javnih cestah; vsak peti dan potovanja jo mora preiskati pristojni živinozdravnik dotičnega kraja ali okraja, kamor je živina prišla. Izvršeno preiskavo potrdi živinozdravnik na poslednjem živinskem potnem listu. Klančine, na katerih se živina vtovarja ali iztovarja, kakor tudi obori, ki so pri klančinah, morajo biti vedno čisti ter se morajo po potrebi razkužiti. Razen tega je treba gledati na to, da se izdajajo živinski potni listi pravilno; napisani morajo biti čitljivo. Ob transportih živine, za izvoz v inozemstvo, se morajo dodati živinskim potnim listom predpisani prevodi. Te prevode napravljajo in prilagajajo potnim listom živinozdravniki, ki izvršujejo preiskavo na vtovarjalni postaji; mejni živinozdravniki pa samo overavljajo prevode. Za izvrševanje veterinarsko-policijskih odredb so odgovorni lastniki živine kakor tudi živinozdravniki, ki jim je poverjena veterinarska služba, nadalje organi, ki izdajajo živinske potne liste in politična oblastva, ki jim je dolžnost izvrševati odredbe zakona o živalskih kugah.

g Gnojenje z amonjakovo vodo. Pred letom so bili posestniki ljubljanske okolice potom „Kmetovalca“ in dnevnega časopisja pozvani, da uvedejo preizkuse gnojenja z amonjakovo vodo, ki jo ljubljanska mestna plinarna brezplačno da v to svrhu na razpolago. Temu pozivu se je odzvalo precejš-

nje število kmetovalcev, ki so s to vodo gnojili svoje travnike in njive. Drugod se je to gnojenje izvršeno obneslo in je bilo pričakovati torej tudi pri nas ugodnih uspehov. Amonjakova voda se dobiva pri napravi plina in se v večjih plinarnah podela v žveplenokisli amonjak, ki je našim kmetovalcem dobro znano dušičnato gnojilo. V manjših obratih se to delo ne izplača, ker so v to potrebni stroji in priprave predrage. Ljubljanska plinarna ni urejena za tako podelovanje. Radi tega je dosedaj večina te dušičnate vode šla v zgubo, ne da bi se kakor koli izkoristila. To pa pomenja za naše kmetijstvo ogromno škodo, ker gre v nič toliko dragocenega dušika, ki ga naše rastline nujno potrebujejo. Da se ta gnojilna snov vsaj deloma izkoristi ter se naši kmetovalci privadijo njeni uporabi, je plinarna brezplačno dala amonjakovo vodo vsem kmetovalcem, ki so se prijavili za gnojenje s tem gnojilom, toda to s pogojem, da vsakdo potem, ko je spravil pridelke, poroča Kmetijski družbi o uspehih, ki jih je pri tem imel. Iz tega vzroka se pozivljejo vsi kmetovalci, ki so spomladi gnojili z amonjakovo vodo, da torej prijavijo Kmetijski družbi uspehe, ki so jih pri tem gnojenju dosegli.

g Carina na umetna gnojila. Tvornice superfosfata so se obrnile na finančno ministrstvo s prošnjo, naj se uvozna carina na umetna gnojila ne poviša, ker temu predmetu naše industrije ni potrebna zaščitna carina. Povečana carina bi mogla povzročiti represalije iz drugih držav, kar bi v veliki meri škodovalo uspešnemu razpečavanju naših umetnih gnojil na zunanjih trgih.

g Modra galica iz reparacijskih dobav. Ministrstvo za poljedelstvo in vode je prejelo večjo množino modre galice in je te množine odkazalo za enkrat 50.000 kg posameznim krajem v naši državi.

g Žetev v Vojvodini. Po podatkih statističnega urada kmetijskega ministrstva so pridelali letos v Vojvodini povprečno 9.67 q pšenice na ha, 8.05 q ječmena, 8.05 q rži, 8.14 q ovsu in 12.20 q koruze na ha. Koruze so pridelali v Vojvodini skupno 11.268.314 q.

g Za ukinjenje izvozne carin na meso. Trgovska zbornica v Belgradu je poslala trgovinskemu ministru zahtevo, naj vlada čimprej ukine izvozno carino za zaklano živino in mesne izdelke.

g Uvoz svinj iz Jugoslavije v Mažarsko. Budimpeštanski listi javljajo, da so mažarske tvornice salam zaprosile mažarsko vlado, naj dovoli uvoz 400 vagonov svinj iz Jugoslavije.

g Veterinarski atašeji pri naših konzulatih. Ministrstvo za kmetijstvo in vode je sklenilo, da se pri konzulatih v Italiji, Češkoslovaški, Avstriji in Mažarski ustanove mesta veterinarskih atašejev, ki bodo vodili evidenco o izvozu naše živine in o razlogih, radi katerih je neka država zabranila uvoz, da se našim izvozničarjem ne bi ustvarjale več take ovire, kar se je do sedaj dostikrat dogajalo in s čemer je bila povzročena našemu izvozu ogromna škoda.

g Konkurz Ujedinjene banke v Belgradu. Belgrajska korespondenca „Oko“ poroča: Slučaj Ujedinjene banke se smatra v gospodarskih krogih kot eklatanten dokaz družabne korupcije tem boli, ker je znano, da je ta banka zaslužila letos pri prodaji hotela „Moskve“ poštni hranilnici 11 milijonov ter pri prodaji polja 10 milijonov dinarjev. Zanimivo je dejstvo, da so člani ravnateljstva propadle banke v kratkem času izredno bogateli, da imajo milijonska premoženja, ne da bi bili doslej pozvani na odgovor in položitev računov, kako so si pridobili premoženje.

g Trgovska bilanca Poljske aktivna. Poljska trgovska bilanca je bila v prvi polovici 1. 1923. aktivna. Vrednost uvoza je znašala v tem času 78.900.000 zlatih frankov, izvoza pa 102.160.000 zlatih frankov. Ker je ostala vrednost in količina izvoza napram prejšnjemu letu neizpremenjena, je jasno, da se je zmanjšal uvoz.

g Visoka zadružna šola na Bolgarskem. Sofijska vlada je sklenila, da na agronomski fakulteti v Sofiji uredi visoko šolo za zadružništvo. Učna doba bi znašala leto dni. Predavali bodo vseučilišni profesorji, uradniki Narodne banke itd. Kakor znano, skrbi Bolgarska sistematski za razvoj zadružništva.

g Obtok bankovcev v Avstriji se je po izkazu 7. nov. zmanjšal za 197.5 milijarde na 6410 milijard avstr. kron.

g Izkaz Narodne banke kraljevine Srbije, Hrvatov in Slovencev z dne 8. novembra 1923. Aktiva: Metalna podloga 445 milijonov 307.017.22, posojila 1.597.218.431.80, račun za odkup kron. novčanic 1.238.216.353.46, račun začasne zamene 373.245.488.13, dolg države 2.959.482.612.40, vrednost državnih domen, založenih za izdajanje novčanic 2.138.377.163.—, saldo raznih računov 245 milijonov 91.257.19. Pasiva: Glavnica Din 50.000.000 v kovanem zlatu: od te vplačano Din 21.930.800.—, rezervni fond 5.410.252.94, novčаницe v tečaju 5.917.216.650.—, državni račun začasne zamene 373.245.488.13, terjatve države po raznih računih 85.589.119.63, razne obveznosti 406.971.491.50, terjatve države za založene domene 2.138.377.163.—, nadavek za kupovanje zlata za glavnico in fonde 48.197.358.—. V metalni podlogi se računa dinar v zlatu za en dinar, angleški funt za 25 dinarjev, dolar za 5 dinarjev, lira za dinar, švicarski in francoski frank za dinar, dinar v kovanem srebru za dinar itd. Obrestna mera po eskontu menic — za vse bančne dolžnike brez razlike 6 odstotkov na leto. Obrestna mera za posojila na zastave 7 odstotkov na leto.

g Vrednost denarja. V Curihi velja 100 dinarjev 6 švic. frankov 35 centov. Na zagrebški borzi stane 1 češkoslovaška krona 2.60 dinarjev, 1 franc. frank 4.75 do 4.80 dinarjev, 1 ital. lira 3.85 dinarjev.

Poravnajte naročnino!

RAZNE.

r Ni bilo žganje. Na Finskem, kjer je alkohol prepovedan, je stopil nekega dne v vagon železniškega vlaka Anglež ter položil v kupeju na predal zaboj in odšel zopet ven. Naenkrat je pričela iz zaboja kapljati neka tekočina. V kupeju so bili trije potniki, ki so po vrsti začeli poskušati tekočino, niso se pa mogli zediniti, kaj je. Ko je prišel Anglež, ga je začel eden izmed njih, ki je znal par angleških besed, izpraševati: „American Whisky?“ — „No, Sir.“ „Haigh and Haigh?“ — „No, Sir.“ „Black and White?“ — „No, Sir.“ „Kaj za vruga pa je?“ „Fox-terrier, Sir.“

r Kako se odpravi debelost? V New Yorku je nenadoma zaslovel človek, ki je upeljal nov način zdravljenja proti debelosti. Svojim debelim bolnikom je vbrizgaval neko raztopino in v kratkem času so izgubili svojo mast. Čudežni zdravnik je zaslužil že nad 100.000 dolarjev, ko so izsledili, da je svojim debelim bolnikom vbrizgaval trakulje. Da so debeluhari na ta način kmalu shujšali, ni seveda nič čudnega. Sedaj seveda premišljuje „zdravnik“ v ječi o posledicah svojega znanstvenega zdravljenja.

r Atentator na Vorovskega oproščen. Iz Lausanne poročajo, da je razprava proti atentatorju na ruskega delegata Vorovskega, Conradiju in proti njegovemu pomagaču Poluninu končala z oprostitvijo.

Tržne cene.

Živina. Na zagrebškem sejmu 17. t. m. so bile nastopne cene za kg žive teže: borsanske buše I. vrste 11—12, II. vrste 10 do 11, III. vrste 8—9, teleta 17.50—20, svinje, sremske, debele 25—26, domače 25.50 do 27. — Na dunajskem sejmu 19. t. m. so plačali za kg žive teže (v tisočih ak): voli I. vrste 13.5—15.5, ekstremno do 20, II. 11 do 12.5, III. 9.5—10.8, biki 9.5—14, krave 9—13, slaba živina 6—9.5.

Usnje. Pretekli teden so bile v Zagrebu naslednje cene za blago na debelo: krupni 100—115, podplati z okrajci 75—85, kravje usnje žolto 105—115, črno 95—100, boks črni domači 22.5—30, vratina 55—65, telatna žolta 175—185, črna 160—170 Din.

Krma. Zagrebške cene preteklega tedna: seno 77.50—110, otava 115—175, detelja 112.50—150 Din za 100 kg.

Mast in slanina. Prešičja domača mast v sodčkih loco Zagreb 38.50—39 Din kilogram, soljena debela slanina 40 Din kilogram.

Žito. Na novosadski produktivni borzi notirajo žitu sledeče cene za 100 kg: pšenica 307.50 Din, ječmen 240 Din, koruza 200 do 245 Din, pšenična moka št. 0 500 Din. Tendencia slaba. — Na zagrebški borzi pa notirajo sledeče cene: pšenična moka št. 0 515 Din, pšenica 310 Din, koruza 240—250 Din, oves 245 Din.

LISTEK.

M. Hartman:

Gozdna vojna.

(Dalje.)

Slavik je planil naprej z divjim krikom, za njim pa cela četa. Toda ribniški krivoverci so bili preveč nagli, niso mogli pričakati, da bi stopili na posvečena tla. Iz gnječe pri vratih so planili, porivani od zadnjih tovarišev, na Slavika, ki se ni mogel vzdržati ter je padel z obrazom na tla. To je rešilo patra Kvirina. Zaman je Slavik zagrabil za njim. Zbežal je v samostan ter vpij ves čas med potjo: „Izdaja! Izdaja!“ Pater Kvirin je izginil, toda Slavik se je zopet pobral ter hitel s krivoverci za njim.

Med tem je Luneta že stala pri glavnih vratih, ob okencu kronista patra Prokopa.

„Kvišku, čestiti oče,“ je klicala, „odprite!“ Tolkla je s svojo malo pestjo na okence vratarjeve celice, ki je gledalo na mali hodnik pred vrata. „Odprite! Važne novice!“

„Kaj naj pomeni ta hrup? Odkod ta svetloba?“ je spraševal dobrodušni pater Prokop, ko je dvignil glavo, ki je ležala na debeli kroniki, nad katero je zaspal.

„Takoj boste zvedeli, samo hitro odprite!“

„Ali si ti, cigansko dete?“

Odšel je ven in položil roko na kljuko: „Ali si sama?“ je še vpraševal ter pazljivo poslušal, odkod prihaja zamolkli hrup, ki je prodiral iz zadnjih hodnikov samostana.

„Popolnoma sama! To se razume! Hitro odprite, moram k patru Kvirinu z važnimi vestmi iz Občova, ki gori! Ne obotavljajte se, nesreča preti!“

„Nesreča? Vesti prinašaš?“ je mrmral vratar dremotno in potisnil hitro zapah na stran. Jarmilo je prijel za kljuko.

Tu se je naenkrat začul glas iz srede samostana, ki je prevpil ves hrup: „Skrijte se bratje!“ Na ta klic je odskočil pater Prokop prestrašen nazaj, toda takoj se je zavedel, planil v temni hodnik in izginil, kakor da bi ga požrla zemlja.

Grozovit hrup se je razlegal po obširnem poslopju ter votlo odmeval po dolgih kamnitih hodnikih. Čulo se je preklinjanje, vpitje, grožnje, žvenket orožja in posamezni streli. Napadalcu so razbijali vrata posameznih celic. Za trenutek se je oglasil tudi samostanski zvon, a je takoj utihnil, ker je ribniški upornik odhitel v zvo-

nik in zabodel kmeta iz Oboršišta, ki je hotel biti plat zvona. Zvesti kmetje iz Oboršišta, samostanska posadka, so se zbrali v veliki posvetovalni dvorani samostana. Toda napadalcu so pritiskali nanje z obeh strani, z vrh stopnjic, ki so vodile v globoko dvorano, pa so bile namenjene proti njim ostro nabasane puške, izza katerih so jim klicali: „Mi nimamo ničesar proti vam, mi smo kmetje kakor vi, mi smo bratje!“ — Ves samostan je bil poln krivovercev in posadka je bila popolnoma obkoljena. Položili so orožje. Nekateri so žalostni odšli, mnogi pa so ostali, da bi bili deležni plena in da bi pomagali prazniti kleti.

Vrata v samostanske celice so razbili s puškinimi kopiti, a vse celice so našli prazne, četudi so bile postelje še tople.

Luneta je odhitela s Slavikom v celico patra Kvirina. Tudi ta celica je bila prazna, postelja še nedotaknjena. Luneta in Slavik sta preiskala vse kotičke, celo omaro, vse miznice in predale, toda našla nista ničesar. Izginili so menihi, ž njim pa vsa pisma in vse dragocenosti. Oni vzklik: „Skrijte se, bratje!“ je vplival čudežno. Najsi so uporniki še tako iskali, svetili v vsak kot, trkali na stene, razbijali po podu, — vse je bilo zaman. Kar so iskali, je izginilo. Kronika patra Prokopa je bilo edino, kar so našli od listin.

Luneta je ponovno preiskala vso celico patra Kvirina, vsak kotiček je preiskala, vsak del pohištva je premaknila, potrkala na vsako sumljivo mesto, ali bi se morebiti ne odprla kaka skrivna vrata, bil pa je ves trud zaman. Niti misliti ni bilo na to, da bi našla pismo župana Mike. Roke in oči so jo bolele, glava ji je gorela od mrzličavosti. Morala je opustiti daljnje iskanje. Z divjim jokom se je končno zgrudila na patrovo posteljo ter zaspala v joku, utrujena od nanorov celega dneva in dveh noči.

X.

Vse tri trdne točke, pristava, samostan in grad Hluboš, ki jih je hotel imeti Peter Bureš, so bile sedaj v njegovi oblasti. Bile so to važne postojanke, ki so obvladale gozd, cesto v Prago in dolino Litavke. — S hluboškega grada je odšel Peter Bureš čez nekaj dni z vedno naraščajočo močjo po dolini Litavki, kjer so ga spoznali tudi na gradovih Hincu in Horšovicah. Od tu je upal v kratkem razširiti svojo oblast preko izčrpanih cesarskih posesti v Zbirovskem gozdu ter zavzeti trdni, staroznani grad Tocnik, ki je stal visoko na samotni gori in je bil težko premagljiv. — Od povsod so

hitele k njemu nove čete, ki jih je mikal bogat plen, osvoboditev izpod gosposkega jarma ter razuzdano življenje. Mnogi so sicer majali z glavami ter se umaknili v Petrovi odsotnosti v gozdove, ker so menili, da je moč cesarice vseeno prevelika, da bi se ji mogel priprosti divji lovec dolgo časa upirati.

V Dušniku samem, izhodišču te kmečke vojne, je bilo tiho in mirno. Vse, kar je moglo nositi orožje, je odšlo z doma. V vasi so ostale samo ženske, otroci in starci z malo posadko, ki jih je varovala in ki je stražila oba ujetnika, Liduško in Zdenka.

V nekaj dneh se je govorilo v vasi, da se bo vrnil Peter Bureš ter pustil obesiti Zdenka radi izdaje njegovega očeta, kakor je obljubil. Dasi je Peter skušal prikriti izdajstvo starega Mike, se je vendar marsikaj zvedelo in ljudje so bili zelo ogorčeni proti Mikl ter so se bali posledic.

Liduška je zvedela vse, kar se je govorilo v vasi in kar so slutili. Pepik Pikard, ki je bil dostikrat na straži pred njeno hišo, ni mogel molčati, naj si ga je vprašala ali ne. Liduška je poslušala vse s tiho udanostjo ter je mirno sedela v svoji izbi, ki je postala sedaj njena ječa in odkoder je gledala ves dan v poslopje, v katerem je bil zaprt Zdenko. Ko pa je zvedela, kakšna usoda čaka po raznih vesteh njenega brata v nekaj dneh, se je zbudila iz svoje otrpnosti. Kričala je in jokala, preklinjala Petra Bureša in svojega očeta, končno se jo je lotila besnost, v kateri je videla svojega brata obešenega, Občovo v ognju in razpad celega sveta. Cele dneve in noči je nemirno hodila po svoji sobi, dokler ni utrujena globoko zaspala. Kadar se je zopet zbudila, se jo je lotevala nova žalost.

Pepik Pikard je gledal vse to z rosnimi očmi, ko jo je zaman skušal tolažiti in pomiriti v njeni besnosti. Ko jo je videl sedeti blede, žalostno in mirno, tiho smehljaje predse in mrmraje nerazumljive besede, se ni mogel premagati, da bi še nadalje ravnal ž njo kot jetnico. Prevzel je nase odgovornost napram Petru Burešu ter jo peljal na prosto, na sonce, pri čemer je upal, da bo to dobro vplivalo nanjo in razsvetlilo njen omračen duh. — Zaman! — Liduška je blodila po vasi kakor izgubljena duša, vedno noro smehljaje, in se ni zmenila več za to, kar se je godilo okoli nje. Doslej vedno čisto oblečena se ni več zmenila, ako ji je veter razmršil lase, če je imela obleko v neredu, zamazano in raztrgano.

Izdaja konzorcij »Ljudskega tednika«.
— Odgovorni urednik Fr. Jereb. —
Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

Nov pisalni stroj

znamke »UNDERWOD« se prodaja.
Naslov pove uprava lista.

Kupijo se

brzjavni drogi, bukov in hrastov

les z navedbo cene in mere. Ponudbe

na upravo lista.

Kupim

vsako množino tramov in vseh vrst rezanega in okroglega lesa. — Ponudbe z »noto«, obveznimi cenami in dobavnim časom pod »Prodaj« na upravo »Ljudskega tednika«.

300%

Prispevaljte v naše sklade!

EKSPORT „JUGOEKSIM“ IMPORT
trgovska družba

Vekoslav Pelc in drugovi v Ljubljani, Vegova ulica 8

Trgovina s specerijskim, kolonijalnim, materijalnim blagom, deželnimi in poljskimi pridelki ter izdelki, mlevskimi izdelki, lesom in lesnimi izdelki ter manufakturo na debelo.

KAMENIT
TOVARNA UMETNEGA
ŠKRILJA IN
ELEKTRARNA.
DRUŽBA
Z.O.Z.

LAŠKO
Slovenija

Azbetno - cementni škrilj
znamke „**KAMENIT**“

dobavlja tovarna „KAMENIT“ na Laškem.

Proračuni in obiski brezplačno!